

TÜRKİYE'DE YAŞAYAN FARKLI MİLLETTEN BİREYLERİN SOSYO-KÜLTÜREL YAŞAYIŞLARININ TOPLUMUN UZAKLIK ALGISIYLA BİRLİKTE İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE SOCIO-CULTURAL LIVES OF PEOPLE OF VARIOUS NATIONALITIES IN TURKEY IN RELATION TO THE SOCIETY'S PERCEPTION OF DISTANCE

Bilgesu ÇÜM¹, İbrahim KAN²

1. Arş. Gör., Uşak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, bilgesu.cum@usak.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7489-1887>
2. Bağımsız Araştırmacı, ibrahimkan@sakarya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-6913-6331>

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Article Type

Research Article

Başvuru Tarihi

12.04.2023

Application Date

04.12.2023

Yayına Kabul Tarihi

05.11.2023

Admission Date

11.05.2023

DOI

<https://doi.org/10.30798/makuiibf.1281584>

Öz

Türkiye’de son zamanlarda göçle gelen insan sayısının artmasından dolayı, farklı toplulukların birbirlerine karşı tutum ve davranışları ile ana akım toplumun bu toplulukları kabul edebilme düzeyleri oldukça önemli bir hale gelmiştir. Bu bağlamda, yapılan bu çalışmada, Türkiye’de ikamet eden farklı milletten bireylerin sosyo-kültürel yaşayışlarının ve Türk halkının farklı milletlerden olan bu kişileri benimseme düzeylerinin nasıl olduğunun incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmada, karma yöntem kullanılarak Kazakistanlı, Türkmenistanlı, Suriyeli, Afganistanlı, Afrikalı, Azerbaycanlı olmak üzere 6 farklı milletten 24 kişiyle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Aynı şekilde, bu farklı milletlerden kişilere yönelik Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının toplumsal uzaklık algılarını ölçmek üzere 527 kişiye Bogardus Toplumsal Uzaklık Ölçeği uygulanmıştır. Bu araştırmanın nicel sonuçlarına göre, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının toplumsal kabul düzeylerinin her millete göre değiştiği görülmüş, nitel sonuçların da bunu desteklediği belirlenmiştir. Buna göre, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Türki Cumhuriyetlerden gelenlere yönelik toplumsal kabul düzeylerinin daha yüksek olduğuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sosyo-Kültürel Yaşayış, Toplumsal Uzaklık, Toplumsal Kabul, Farklı Milletler

Abstract

Because of the recent increase in the number of immigrants in Turkey, the attitudes and behaviors of different communities toward one another, as well as the level of acceptance of these groups by dominant community, have become critical. In this context, the purpose of this study is to investigate the socio-cultural lives of people of various nationalities who live in Turkey, as well as how the Turkish people accept these people. According to the mixed method employed in this study, 24 people from six different nationalities were interviewed in depth: Kazakhs, Turkmens, Syrians, Afghans, Africans, and Azeris. Furthermore, the Bogardus Social Distance Scale was administered to 527 people in order to assess Turkish citizens' perceptions of social distance toward people of the various nationalities mentioned. According to the quantitative findings of this study, the social acceptance levels of Turkish citizens vary by nation, and it was determined that the qualitative findings supported this. As a result, it has been determined that Turkish citizens' social acceptance of those from other Turkish Republics is higher than that of other nationalities..

Keywords: Migration, Socio-Cultural Life, Social Distance, Social Acceptance, Various Nations

EXTENDED SUMMARY

Research Problem

Because of the recent increase in the number of immigrants in Turkey, the attitudes and behaviors of different communities toward one another, as well as the level of acceptance of these communities by mainstream society, have become critical. Therefore, the purpose of this study was to assess Turkish citizens' attitudes toward people of different nationalities in the context of social distance and to reveal how the socio-cultural lives of people of different nationalities differ in Turkey.

Research Questions

Is there a statistically significant difference in the social distance scores of Turkish citizens to individuals of other nationalities in terms of gender, age, marital status, education level, occupation, income level, and region? Is there a difference in Turkish citizens' views of social distance toward people of different nationalities? How did people of various nationalities describe their daily lives in Turkey and the difficulties they faced? How did people of various nationalities evaluate their exposure to exclusion in Turkey? How did people of different nationalities evaluate the cultural structure, cultural alienation, and adaptation processes in their home country and in Turkey?

Literature Review

Throughout history, migrations have brought many different cultures together, and the people or communities that have migrated have been trying to find a place for themselves within the dominant society's existing social order. This situation persists today, and many countries or regions must accommodate or temporarily accommodate people from other cultures in addition to their own. In fact, many people from various cultures live in Turkey, particularly Syrian and Afghan nationals. In this context, it is important to reveal the socio-cultural lives of people of different nationalities and the difficulties they face in Turkey due to differences in language, religion, race, and ethnicity, as well as to investigate the level of Turkish citizens' acceptance of these nationalities and their racist attitudes toward them.

Methodology

This is a mixed method study in which qualitative and quantitative research methods are used in tandem. This research's study group includes 527 Turkish citizens (283 women and 244 men) from various regions of Turkey, as well as 24 people from Kazakhstan, Afghanistan, Turkmenistan, Syria, Azerbaijan, and Africa who live in Uşak. The "Social Distance Scale" developed by Bogardus (1925) to measure racist attitudes and the degree of social acceptance of communities was used to collect quantitative data within the scope of the research. The semi-structured interview form was used to collect qualitative data. The quantitative data was analyzed using the SPSS 23 package program. The t-test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA), which are parametric tests used to test for differences between means, as well as the WELCH Test and Kruskal Wallis-H Test, which are non-parametric tests, were used for analysis. The qualitative data, on the other hand, were analyzed descriptively using content analysis from an inductive perspective. As a result, certain categories were revealed through inductive

analysis, and the answers given by the participants were then associated with the categories created. Finally, direct quotations were used to support the created categories.

Results and Conclusions

According to the quantitative analysis results of this study, the participants' social distance scores differed statistically according to the variables of gender, age, marital status, education level, occupation, and region. Furthermore, while there were some exceptions in Turkish citizens' responses to the Bogardus social distance scale questions, it is clear that those from Kazakhstan, Turkmenistan, and Azerbaijan are generally viewed more positively, while those from Afghanistan and Syria are viewed negatively. According to the findings of the research's qualitative analysis, the majority of the foreign national participants encountered difficulties in their daily lives in Turkey due to a lack of language knowledge, as well as economic difficulties due to the high cost of living. Furthermore, according to participant statements, exclusion, inadequacy of social environment, inability to handle paperwork, and differences in climate and food were among the other issues encountered. On the other hand, people from Turkic states have been found to experience these issues less frequently and for a shorter period of time than people from other states, and some have never experienced them at all.

1. GİRİŞ

Göç, insanoğlunun, menşei yerini farklı sebeplerden dolayı terk etmesine karşılık gelen bir olgudur (Şan ve Akyiğit, 2021). Bu yer değiştirme hareketi göçün biçimine göre; yurt içi/dışı, geçici veya sürekli, gönüllü veya zorunlu, bireysel veya kitlesel olabilmekte ve bu biçimleri temel alarak göç edenlere de farklı isim ve statüler (göçmen, mülteci, sığınmacı vb.) verilmektedir (Adıgüzel, 2019). Dünyada bu biçimler ve bu statüler çerçevesinde küresel ölçekte 281 milyon kişi menşei ülkesi dışında yaşamını sürdürmektedir (UN, 2022). Türkiye'de ise 5 milyon 300 binin üzerinde kişinin menşei farklıdır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022) Bu sayılardan da anlaşılacağı üzere hem dünya nüfusunda hem de Türkiye özelinde değerlendirildiğinde anavatanından farklı bir yerde yaşayan kişi sayısı oldukça fazladır.

Tarih boyunca gerçekleşen göçlerle birlikte, pek çok farklı kültür bir araya gelmiş ve göç eden kişi veya topluluklar, ana akım toplumda kendisine yer edinme çabası içerisinde olmuştur. Bugün de bu durum yaşanmaya devam etmekte, birçok ülke veya bölge, sınırları içerisinde kendi toplumu ve kültürü dışında farklı kültürlerden gelen insanları bünyesinde barındırmakta ya da barındırmak zorunda kalmaktadır. Nitekim yaşanan çağ, etnik çeşitliliğin fazla olduğu, çokkültürlü yapılara sahip olarak karakterize edilmekte (Akkaş ve Aksakal, 2021) ve 'göçler çağı' olarak adlandırılmaktadır (Castles ve Miller, 2008).

Göçten dolayı karşı karşıya gelen ana akım toplum ile göçmen toplumlar arasında göçün biçimi fark etmeksizin kültürel farklılar, kültürel şok, kültürel çatışma, entegrasyon, asimilasyon vb. gibi süreçler meydana gelebilmektedir. Bu nedenle, başat kültüre sahip olan toplum, düzenin bozulmasına ve toplumlarının yeniden şekillenmesine neden olması gibi pek çok kötümser düşünceye sahip olduğu için çoğu göçü ve göçmeni bir sorun olarak görmekte (Çetiner ve Günay, 2021) ve göç sebebiyle gelen insanlara olumlu bir şekilde bakmamaktadır. Kimi toplumlar ise, bu durumun tersine entegrasyon sürecinde göçmenlere daha olumlu, yardımsever davranmakta, göçmenleri ve göç sürecini kabullenmektedir. Nitekim göçle gelen kişileri benimseme eğiliminde olan toplumların sayısı oldukça azdır. Genellikle, toplumlarda sosyo-kültürel sorunlar meydana gelmekte, bu sorunlardan dolayı kabul ve uyum problemleri yaşanmakta ve dolayısıyla bireysel ya da toplumsal olarak kişiler birbirine uzak kalmaktadır.

Ana akım toplum ile göçmen toplumlar arasında dil, din, ırk, etnik yapı gibi farklılıklar söz konusudur. Buna göre, karşı karşıya gelen toplumlar, bu farklılıklar çerçevesinde ya birbirine uyum sağlamak ya da birbirlerine karşı ayrımcılık uygulamaktadır. Burada önemli olan ve uyumu sağlayacak nokta, farklılıkların kabullenilmesi ve göç ile gelen kişilerle ana akım toplum arasında ortak dile, dine, ırka ya da tarihi ve kültürel geçmişe sahip olunduğunun bilincine varılabilmesidir (Kan, 2022). Nitekim bu argümanların her biri, iki toplumu birbirine bağlamak, uyum ve entegrasyonu sağlamak için önemlidir. Farklılıkları kabul edebilmeyi başarabilmek, bunun yanı sıra varsa ortak dil, din ve ırka, ortak

tarihi ve kültürel geçmişe sahip olduğunun bilincine varmak toplumsal uyum ve kabul için oldukça önemlidir. “Biz” duygusuna (Özkul, 2015) ve kolektif bilince ne kadar yaklaşırsa göçün beraberinde getirdiği pek çok problemle baş etmek kolaylaşacaktır.

Türkiye gibi çokkültürlü toplumlarda farklı toplumların birbirine yakın veya uzak olması önem arz etmektedir. Hem farklı milletten insanların ana akım topluma karşı olumlu yaklaşımı hem de ana akım toplumun göçmen gruplara karşı olumlu tutum ve davranışları kargaşa ve kaosun meydana gelmemesi için oldukça önemlidir. Yapılan bu çalışma, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının farklı milletten bireyleri toplumsal olarak ne kadar kabul ettiğini ve farklı milletten bireylerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıyla benzerlik ve farklılıkları temelinde sosyo-kültürel yapıya ne kadar uyum sağlayabildiğini ortaya koyduğu için önemli görülmektedir.

1.1. Toplumsal Uzaklık

Toplumsal uzaklık, kişi veya toplulukların birbiri ile ilişkilerinde sosyal temaslarının az olmasını, yani birbirlerine uzak olmasını ifade etmektedir. Bu uzaklığı ortaya çıkaran durum, farklı grupların uyum sağlaması, birbirini kabul etmesi ya da bunun tersi olarak birbirini dışlaması ve birbirine ayrımcılık yapması ile görünür hale gelmektedir (Yıldırım alp ve Erdoğan, 2019). Toplumsal uzaklık kavramı, toplumun ve belirli sosyal grupların kendi dışındaki toplum ya da gruplara karşı ne kadar mesafeli olduğu, hangi konularda diğer toplumu kabul ettiği, hangi konularda etmediği ve kendi mahremiyet sınırlarını hangi ölçüde koruduğunu göstermektir (Marshall, 1999).

Bogardus da bu çerçevede toplumsal uzaklık (sosyal mesafe) ölçeğini oluşturmuş ve gruplar arası sosyal ilişkileri karakterize etmeyi, birbirine yakınlık derecelerine bakmayı ve birbirine karşı anlayış gösterme derecelerini ölçmeyi amaçlamıştır (Parker, 1924). Bogardus, toplumsal uzaklık ölçeğini oluştururken ırk ve etnisiteyi temel almış (Faris, 1967) ve toplumların birbirlerine yönelik ön yargılarını ölçmek için kullanmıştır. Sosyal Mesafe Ölçeğinde kullanılan maddeler genelleştirilmiş bir şekildedir. Bu kapsamda ölçek çeşitli ırklar, milletler, dini ve etnik gruplar, engelliler, belirli hastalıkları olanlar vb. gibi pek çok gruba uygulanabilmektedir (Wark ve Gallier, 2007).

Toplumsal uzaklık ölçeğinde kişiler farklı grupları farklı uzaklıklarda görebilmekte ya da aynı gruba karşı farklı alanlarda uzak ya da yakın olabilmektedir. Nitekim ana akım toplum, aynı konuda, bir toplumda bulunan iki veya daha fazla gruba karşı farklı bakış açısına sahip olabilmekte ya da bir topluluğu bazı konularda kabul edip bazı konularda etmeyebilmektedir. Bu durum Bogardus’un toplumsal uzaklık ölçeğinden değerlendirilecek olursa, ana akım toplumdaki bir birey, yabancı biri ile arkadaşlık yapmak istemesine rağmen onu komşusu olarak görmek istemeyebilir ya da o toplumdaki birisi ile evlenmek istemeyebilir. Başka bir örnek verilecek olursa ana akım toplumdaki bir birey, A grubundan bir kişi ile iş yerinde arkadaşlık yapabilirken B grubundan bir kişi ile arkadaşlık yapmak istemeyebilir. Bu noktada toplumsal uzaklık meydana gelmekte, bu durum da ayrımcılık, şiddet, ön yargı, ırkçılık, ötekileştirme gibi toplumsal problemleri meydana getirmektedir (Gürkaynak, 2012).

Toplumsal uzaklık ile ilgili yapılan bazı çalışmalara örnek verilecek olursa Michalikova ve Yang (2011) yapmış oldukları çalışmada Beyaz Amerikalıların, Afroamerikalılar, Asyalılar ve Hispanikler'e yönelik toplumsal uzaklık algılarını analiz etmiştir. Aynı şekilde Karslı da (2013) yapmış olduğu çalışmada Alevilere ve Sünnilere yönelik toplumsal uzaklığın hangi düzeyde olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır. Fedor (2023) da Romanya'nın kırsal bölgesindeki çok mezhepli bir toplulukla yapmış olduğu çalışmada Katolik, Ortodoks, Müslüman, Protestan vb. gibi mezheplere yönelik toplumsal uzaklığın ne ölçüde olduğunu belirlemeye çalışmıştır. Bununla birlikte Igundunasse (2017) de çalışmasında Kuzey İrlanda'daki Katolik, Hint, Protestan, Afrika, Polonya etnik grupları arasındaki toplumsal uzaklığın boyutunu araştırmıştır. Avcı (2013) ise çalışmasında, Batı Anadolu'ya, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan göçle gelmiş Kürtler ile yerleşik yapının başat unsuru olan Türkler arasındaki toplumsal uzaklık olgusunu ele almıştır. Görüldüğü gibi farklı ırk, mezhep veya azınlıklara yönelik toplumsal uzaklığın boyutunu ölçen çalışmalar mevcuttur. Bununla birlikte Kazakistanlı, Afrikalı, Afganistanlı, Türkmenistanlı, Suriyeli ve Azerbaycanlıların tümünün dâhil edildiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Özellikle son yıllarda artan yabancı nüfusu ve çeşitliliği bu tür çalışmaların yapılmasını ihtiyaç haline getirmektedir. Bu bağlamda farklı millet, ırk veya toplulukların dâhil edildiği çalışmaların artırılmasının değerli olacağı düşünüldüğünde ve bu milletlerle ilgili çalışmaya rastlanılmadığı göz önüne alındığında yapılan bu çalışma önemli görülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma kapsamında, Türkiye'de yaşayan Türk vatandaşlarının farklı milletten bireylere yönelik bakış açılarını toplumsal uzaklık bağlamında değerlendirmek ve farklı milletten bireylerin Türkiye'deki sosyo-kültürel yaşayışlarının nasıl olduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu araştırmada belirlenen amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır:

- Türk vatandaşlarının farklı milletten bireylere yönelik toplumsal uzaklık puanlarında cinsiyet, yaş değişkeni, medeni durum, eğitim durumu, meslek değişkeni, gelir durumu, yaşanılan bölge değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- Türk vatandaşlarının farklı milletten bireylere yönelik toplumsal uzaklık ölçeğindeki sorulara ilişkin verdikleri yanıtlarda bir farklılaşma var mıdır?
- Farklı milletten bireyler Türkiye'deki günlük hayatlarını ve günlük hayatlarında karşılaştıkları sorunları nasıl değerlendirmiştir?
- Farklı milletten bireyler Türkiye'de dışlanmaya maruz kalma durumlarını nasıl değerlendirmiştir?
- Farklı milletten bireyler geldikleri ülkedeki ve Türkiye'deki kültürel dokuyu, karşılaştıkları kültürel zorlukları ve uyum süreçlerini nasıl değerlendirmiştir?

2.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı bir karma yöntem araştırmadır. Karma yöntem araştırmaları, bir çalışmada hem nicel hem de nitel verileri toplamaya ve analiz etmeye odaklanan bir yöntemdir. Bu yöntemin temel kabulü, nitel ve nicel yaklaşımların bir arada kullanılmasının her iki yaklaşımın tek başına kullanılmasına oranla araştırma probleminin daha iyi anlaşılmasını sağlayacağıdır. Bu yöntemde bir veri kümesi diğer veri kümesini destekleyerek tamamlayıcı bir işlev görmektedir (Creswell, 2006).

Bu araştırmada, karma yöntem araştırmalarının bir deseni olan yakınsayan paralel desenden faydalanılmıştır. Yakınsayan paralel desen, araştırmacının nicel ve nitel aşamaları aynı zamanda uygulamasıyla oluşmaktadır. Bu desende, her iki yönetime de eşit derecede öncelik verilmekte, veriler ayrı ayrı çözümlendikten sonra sonuçlar birleştirilerek genel bir yorumlama yapılmaktadır (Creswell ve Clark, 2020).

2.3. Etik İzin

Bu araştırmanın Etik izni Uşak Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan alınmıştır (Toplantı tarihi:15.12.2022-165 sayılı karar).

2.4. Çalışma Grubu

Bu araştırmada, Türk vatandaşlarının farklı milletten bireylere yönelik bakış açısının toplumsal uzaklık bağlamında değerlendirebilmesi ile birlikte farklı milletten bireylerin sosyo-kültürel yaşayışlarının nasıl olduğunun incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, bu araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşayan 283'ü kadın ve 244'ü erkek olmak üzere 527 Türk vatandaşı ve Uşak ilinde yaşayan Kazakistanlı, Afrikalı, Afganistanlı, Türkmenistanlı, Suriyeli, Azerbaycanlı olmak üzere 24 kişi oluşturmaktadır.

2.5. Veri Toplama Araçları

2.5.1. Nicel Veri Toplama Araçları

2.5.1.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırma kapsamında, Türk vatandaşlarının yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek ve gelir durumu gibi demografik bilgilerini elde etmek amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

2.5.1.2 Bogardus (Toplumsal Uzaklık) Ölçeği

Toplumsal Uzaklık Ölçeği Bogardus tarafından (1925) ırkçı tutumların ve herhangi bir grubun toplumsal bakımdan benimsenme derecesinin ölçülmesi amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, herhangi bir ulusal grup için kullanılabilen olup ölçekte “Evlilik yoluyla kazanılan yakın akrabalağa kabul etmeye istekli olurum.”, “Yakın bir arkadaş olarak kabul etmeye istekli olurum.”, “Komşum olarak mahalleme

kabul etmeye istekli olurum.”, “İş yerimde çalışma arkadaşım olarak kabul etmeye istekli olurum.”, “Ülkemde bir vatandaş olarak kabul etmeye istekli olurum.”, “Ülkemde ziyaretçi olarak kabul etmeye istekli olurum.”, “Ülkemden çıkarılmalarını istemem.” soruları yer almaktadır (Hoşgörür 1997).

2.5.2. Nitel Veri Toplama Araçları

2.5.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırma kapsamında, Kazakistanlı, Afrikalı, Afganistanlı, Türkmenistanlı, Suriyeli, Azerbaycanlı olmak üzere farklı milletten bireylerin yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek ve gelir durumu gibi demografik bilgilerini elde etmek amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

2.5.2.2. Görüşme Formu

Araştırma kapsamında, Kazakistanlı, Afrikalı, Afganistanlı, Türkmenistanlı, Suriyeli, Azerbaycanlı olmak üzere farklı milletten bireylerin sosyo-kültürel yaşayışlarına dair görüşlerinin ortaya konulabilmesi amacıyla nitel araştırmanın veri toplama yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

2.6. Verilerin Analizi

Yapılan bu çalışma karma yöntem araştırması olduğu için nicel ve nitel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Bu kapsamda ilk önce nicel veriler analiz edilmiş daha sonra nitel veriler analiz edilerek ortaya çıkan sonuçlar karşılaştırmalı bir şekilde bütüncül olarak incelenmiştir.

2.6.1. Nicel Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında, Türk vatandaşlarının farklı milletlere yönelik toplumsal uzaklık algılarını belirleyebilmek amacıyla “Google Formlar” üzerinden bir soru formu oluşturulmuştur. Google Formlar aracılığıyla Excel formatında indirilen yanıtlar SPSS 23 paket programına aktarılmıştır. Elde edilen nicel verileri çözümlmek için, SPSS 23 paket programından yararlanılmıştır. Bu kapsamda, parametrik istatistikler arasında yer alan Ortalamalar Arası Farkın Test Edilmesinde Kullanılan t Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile birlikte nonparametrik istatistikler arasında yer alan WELCH Testi, Kruskal Wallis Varyans Analizi kullanılmıştır.

2.6.2. Nitel Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında, farklı milletten bireylerin sosyo-kültürel yaşayışlarının nasıl olduğunu incelemek için üniversitede eğitim gören farklı milletten 1 kişiye ulaşılmış, bu kişi aracılığıyla kartopu örnekleme yöntemiyle diğer kişilere ulaşılmıştır. Katılımcıların görüşme formundaki sorulara ayrıntılı cevaplar verebilmeleri için her biriyle ortalama 30’ar dakikalık görüşme yapılmıştır. Görüşmeler, katılımcıların kendilerini rahat ve doğru bir şekilde ifade edebilmeleri için her bir katılımcı ile ayrı ayrı ve koşulların uygun olduğu bir odada gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, elde edilen nitel veriler

tümevarımcı analiz yolu ile içerik analizine tabi tutularak betimsel olarak incelenmiştir. Araştırma kapsamında toplanan veriler incelenmiş ve verilerin incelenmesi sonucu tümevarımcı analiz yoluyla belirli kategoriler ortaya konulmuş, daha sonra katılımcıların verdiği yanıtlar oluşturulan kategorilerle ilişkilendirilmiştir. Son olarak oluşturulan kategoriler doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Katılımcıların doğrudan alıntıları için “Kazakistanlı”, “Afrikalı”, “Afganistanlı”, “Türkmenistanlı”, “Suriyeli”, “Azerbaycanlı” kodu verilmiş ve ilk görüşme yapılan katılımcıdan başlanarak her birine “Kazakistanlı1, Kazakistanlı2 ya da Afrikalı1, Afrikalı2 vb.” şeklinde numaralar verilmiştir.

3. BULGULAR

Tablo1. Toplumsal Uzaklık Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Gruplar	N	X	ss	t testi		
				t	sd	p
Kadın	283	121,25	37,384	2,798	489,372	,005
Erkek	244	111,45	42,285			

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan katılımcıların toplumsal uzaklık puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. ($p < ,05$). Kadın katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarının ($X=121,25$) erkek katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarından ($X=111,45$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu sonuca göre, kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre, farklı milletten bireylere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip olduğu ve farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri söylenebilmektedir.

Tablo2. Toplumsal Uzaklık Puanlarının WELCH Testi ile Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Gruplar	N	X	ss	sd1	sd2	WELCH	p
18-30 yaş	303	125,29	36,639	3	138,878	17,937	,000
31-43 yaş	100	115,07	43,007				
44-56 yaş	46	104,39	40,946				
57 yaş ve üstü	78	92,77	36,566				
Toplam	527	116,71	39,990				

Toplumsal uzaklık puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ANOVA analizi yapılmış olup varyansların homojen olarak dağılmadığı tespit edildiğinden WELCH testi yapılmıştır. Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan katılımcıların toplumsal uzaklık puanları yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. ($p<,05$). 18-30 yaş grubu katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarının ($X=125,29$) diğer yaş gruplarındaki katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu sonuca göre, 18-30 yaş grubunun, diğer yaş gruplarındaki bireylere göre, farklı milletten bireylere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip olduğu ve farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri

söylenmektedir. Bu bağlamda, yaş grubu ilerledikçe farklı milletten bireylere yönelik olumsuz algının arttığı görülmektedir. Yaş grupları arasında ikili karşılaştırma yapılabilmesi açısından Post Hoc testi yapılmıştır.

Tablo3. Yaş Gruplarının İkili Karşılaştırmaları (Post Hoc Testi-Tamhane's T2)

Gruplar	Mean Difference	Std Error	p
18/30 yaş- 44/56 yaş	20,899	6,394	,011
18/30 yaş- 57 yaş ve üstü	32,521	4,645	,000
31/43 yaş- 57 yaş ve üstü	22,301	5,970	,002

Tablo 3 incelendiğinde, yaş grupları arasında yapılan karşılaştırmaya göre, 18-30 yaş grubu katılımcıların, 44-56 yaş grubu ve 57 yaş ve üstü grubu katılımcılara göre farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri görülmektedir. Aynı şekilde, 31-43 yaş grubu katılımcıların, 57 yaş ve üstü grubu katılımcılara göre farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri görülmektedir.

Tablo4. Toplumsal Uzaklık Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Gruplar	N	X	ss	t testi		
				t	sd	p
Bekâr	304	125,24	37,491	5,827	457,063	,000
Evli	223	105,09	40,440			

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan katılımcıların toplumsal uzaklık puanları medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. ($p < ,05$). Araştırmaya katılan bekâr bireylerin toplumsal uzaklık puanlarının ($X=125,24$) evli bireylerin toplumsal uzaklık puanlarından ($X=105,09$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu sonuca göre, bekâr bireylerin evli bireylere göre, farklı milletten bireylere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip olduğu ve farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri söylenebilir.

Tablo5. Toplumsal Uzaklık Puanlarının ANAVO ile Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Gruplar	N	X	ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Lise ve altı	50	100,74	41,275	Grup arası	27693,744	2	13846,872	8,919	,000
Üniversite	386	115,80	39,243	Grup içi	813489,990	524	1552,462		
Lisansüstü	91	129,38	39,032	Toplam	841183,734	526			
Toplam	527	116,71	39,990						

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların toplumsal uzaklık puanları eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. ($p < ,05$). Lisansüstü

eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarının ($X=129,38$) lise ve altı eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarından ($X=100,74$) ve Üniversite eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarından ($X=115,80$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu sonuca göre, lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan katılımcıların diğer katılımcılara göre farklı milletten bireylere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip olduğu ve farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri söylenebilmektedir. Bu bağlamda, eğitim düzeyi arttıkça farklı milletten bireylere yönelik olan olumsuz algının azaldığı görülmektedir. Eğitim düzeyleri arasında ikili karşılaştırma yapılabilmesi açısından Post Hoc testi yapılmıştır.

Tablo6. Eğitim Düzeylerinin İkili Karşılaştırmaları (Post Hoc Testi-Bonferroni)

Gruplar	Mean Difference	Std Error	p
Üniversite-Lise ve altı	15,055	5,922	,034
Lisansüstü-Lise ve altı	28,645	6,936	,000
Lisansüstü-Üniversite	13,589	4,592	,010

Tablo 6 incelendiğinde, eğitim düzeyleri arasında yapılan karşılaştırmaya göre, Lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların, üniversite ile lise ve altı eğitim düzeyine sahip katılımcılara göre farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri görülmektedir. Aynı şekilde, üniversite eğitim düzeyine sahip katılımcıların, lise ve altı eğitim düzeyine sahip katılımcılara göre farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri görülmektedir.

Tablo7. Toplumsal Uzaklık Puanlarının WELCH Testi ile Meslek Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Gruplar	N	X	ss	sd1	sd2	WELCH	p
Öğrenci	126	130,39	34,568	4	222,557	16,463	,000
Memur	135	121,60	41,596				
Özel sektör	132	113,10	40,398				
Emekli	74	89,72	35,135				
Çalışmıyor	60	118,25	35,289				
Toplam	527	116,71	39,990				

Toplumsal uzaklık puanlarının meslek değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ANOVA analizi yapılmış olup varyansların homojen olarak dağılmadığı tespit edildiğinden WELCH testi yapılmıştır. Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan katılımcıların toplumsal uzaklık puanları meslek değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. ($p<,05$). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin toplumsal uzaklık puanlarının ($X=130,39$) diğer gruplardaki katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer yandan araştırmaya katılan emekli bireylerin toplumsal uzaklık puanlarının ($X=89,72$) diğer grupların toplumsal uzaklık puanlarına göre daha düşük olduğu söylenebilmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin, diğer meslek gruplarındaki bireylere göre, farklı milletten bireylere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip olduğu ve farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri ortaya çıkmaktadır. Meslek grupları arasında ikili karşılaştırma yapılabilmesi açısından Post Hoc testi yapılmıştır.

Tablo8. Meslek Gruplarının İkili Karşılaştırmaları (Post Hoc Testi- Tamhane's T2)

Gruplar	Mean Difference	Std Error	p
Öğrenci-Özel sektör	17,290	4,674	,003
Öğrenci-Emekli	40,673	5,115	,000
Memur-Emekli	31,884	5,431	,000
Özel sektör-Emekli	23,382	5,389	,000
Çalışmıyor-Emekli	28,534	6,119	,000

Tablo 8 incelendiğinde, meslek grupları arasında yapılan karşılaştırmaya göre, öğrencilerin, özel sektör çalışanlarına ve emekli bireylere göre farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri görülmektedir. Yine tabloya göre, memurların, özel sektör çalışanlarının ve çalışmayanların emeklilere göre farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri söylenebilmektedir.

Tablo9. Toplumsal Uzaklık Puanlarının WELCH Testi ile Gelir Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Gruplar	N	X	ss	sd1	sd2	WELCH	p
Asgari ücret altı	157	123,76	35,684	4	137,911	2,414	,052
Asgari ücret	43	118,07	38,583				
5501-8500 arası	226	111,34	41,887				
8501 15.000 arası	48	116,27	39,243				
15.000 üstü	53	118,06	43,487				
Toplam	527						

Toplumsal uzaklık puanlarının gelir durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla ANOVA analizi yapılmış olup varyansların homojen olarak dağılmadığı tespit edildiğinden WELCH testi yapılmıştır. Tablo 9 incelendiğinde, katılımcıların toplumsal uzaklık puanları arasında aylık ortalama gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($p>,05$).

Tablo10. Toplumsal Uzaklık Puanlarının Kruskal Wallis ile Yaşanılan Bölge Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Ege	144	267,08	6	34,969	,000
Akdeniz	156	210,07			
Marmara	111	285,63			
Karadeniz	38	308,74			
İç Anadolu	59	324,08			
Doğu Anadolu	7	252,14			
Güney Doğu Anadolu	12	297,92			
Toplam	527				

Bazı gruplardaki örneklem sayısı 30'un altında olduğu için ($N < 30$) toplumsal uzaklık puanlarının bölge değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için Kruskal Wallis analizi yapılmıştır. Tablo 10 incelendiğinde, araştırmaya katılan katılımcıların toplumsal uzaklık puanları yaşanılan bölge değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. ($p < ,05$). Buna göre İç Anadolu Bölgesinde yaşayan katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarının (Sıra Ort.=324,08) diğer gruplardaki katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, İç Anadolu Bölgesindeki katılımcıların, diğer bölgelerdeki bireylere göre, farklı milletten bireylere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip olduğu ve farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 11 incelendiğinde, “Evlilik yoluyla kazanılan yakın akrabalığa kabul etmeye istekli olurum” sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu Kazakistanlı, Türkmenistanlı ve Azerbaycanlı milletler için katılıyorum yanıtını verirken Afganistanlı ve Suriyeli milletler için kesinlikle katılmıyorum yanıtını, Afrikalı milletler için ise katılmıyorum yanıtını vermiştir. “Yakın bir arkadaş olarak kabul etmeye istekli olurum” sorusuna ise katılımcıların büyük çoğunluğu Kazakistanlı, Afrikalı, Türkmenistanlı ve Azerbaycanlı millet için katılıyorum yanıtını verirken Afganistanlı ve Suriyeli milletler için kesinlikle katılmıyorum yanıtını vermiştir. Bu bağlamda Afrikalı milletleri evlilik yoluyla kazanılan yakın akrabalığa kabul etme yönündeki algı olumsuzken arkadaşlık noktasında olumsuz bir algının olmadığı, Afrikalı milletlerin arkadaş olarak benimsendiği görülmektedir. Yine “Komşu olarak mahalleme kabul etmeye istekli olurum” sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu Kazakistanlı, Afrikalı, Türkmenistanlı ve Azerbaycanlı milletler için katılıyorum yanıtını verirken Afganistanlı ve Suriyeli milletler için kesinlikle katılmıyorum yanıtını vermiştir. Aynı şekilde, “İş yerinde çalışma arkadaşı olarak kabul etmeye istekli olurum” sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu Kazakistanlı, Afrikalı, Türkmenistanlı ve Azerbaycanlı milletler için katılıyorum yanıtını verirken Afganistanlı ve Suriyeli milletler için kesinlikle katılmıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo11. Katılımcıların Farklı Milletlerdeki Bireylere Yönelik Görüşlerine İlişkin Dağılım

Evlilik kazanılan akrabalığa yakınlık yoluyla kabul etmeye istekli olma	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kazakistanlı	118	22,4	127	24,1	88	16,7	136	25,8	58	11,0
Afrikalı	150	28,5	153	29,0	96	18,2	89	16,9	39	7,4
Afganistanlı	207	39,3	159	30,2	84	15,9	53	10,1	24	4,6
Türkmenistanlı	120	22,8	119	22,6	83	15,7	147	27,9	58	11,0
Suriyeli	249	47,2	144	27,3	68	12,9	44	8,3	22	4,2
Azerbaycanlı	99	18,8	105	19,9	72	13,7	160	30,4	91	17,3
Yakın bir arkadaş olarak kabul etmeye istekli olma	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kazakistanlı	85	16,1	74	14,0	69	13,1	188	35,7	111	21,1
Afrikalı	98	18,6	85	16,1	80	15,2	171	32,4	93	17,6
Afganistanlı	170	32,3	95	18,0	90	17,1	121	23,0	51	9,7
Türkmenistanlı	77	14,6	79	15,0	63	12,0	200	38,0	108	20,5
Suriyeli	189	35,9	105	19,9	88	16,7	99	18,8	46	8,7
Azerbaycanlı	66	12,5	64	12,1	56	10,6	195	37,0	146	27,7
Komşu mahalle olarak kabul etmeye istekli olma	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kazakistanlı	97	18,4	97	18,4	73	13,9	176	33,4	84	15,9
Afrikalı	118	22,4	110	20,9	82	15,6	151	28,7	66	12,5
Afganistanlı	197	37,4	127	24,1	78	14,8	90	17,1	35	6,6
Türkmenistanlı	98	18,6	97	18,4	63	12,0	182	34,5	87	16,5
Suriyeli	215	40,8	142	26,9	68	12,9	69	13,1	33	6,3
Azerbaycanlı	78	14,8	80	15,2	48	9,1	196	37,2	125	23,7
İş yerinde çalışma arkadaşı olarak kabul etmeye istekli olma	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kazakistanlı	98	18,6	98	18,6	76	14,4	168	31,9	87	16,5
Afrikalı	112	21,3	103	19,5	86	16,3	162	30,7	64	12,1
Afganistanlı	178	33,8	116	22,0	91	17,3	100	19,0	42	8,3
Türkmenistanlı	99	18,8	94	17,8	72	13,7	172	32,6	90	17,1
Suriyeli	196	37,2	124	23,5	80	15,2	83	15,7	44	8,3
Azerbaycanlı	81	15,4	87	16,5	58	11,0	183	34,7	118	22,4
Ülkede bir vatandaş olarak kabul etmeye istekli olma	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kazakistanlı	174	33,0	122	23,1	76	14,4	101	19,2	54	10,2
Afrikalı	208	39,5	119	22,6	81	15,4	86	16,3	33	6,3
Afganistanlı	270	51,2	133	25,2	71	13,5	34	6,5	19	3,6
Türkmenistanlı	166	31,5	121	23,0	77	14,6	104	19,7	59	11,2
Suriyeli	293	55,6	130	24,7	64	12,1	26	4,9	14	2,7
Azerbaycanlı	133	25,2	104	19,7	61	11,6	130	24,7	99	18,8
Ülkede ziyaretçi olarak kabul etmeye istekli olma	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kazakistanlı	72	13,7	63	12,0	40	7,6	206	39,1	146	27,7
Afrikalı	79	15,0	71	13,5	37	7,0	207	39,3	133	25,2
Afganistanlı	147	27,9	86	16,3	32	6,1	164	31,1	98	18,6
Türkmenistanlı	67	12,7	64	12,1	43	8,2	207	39,3	146	27,7
Suriyeli	163	30,9	88	16,7	28	5,3	149	28,3	99	18,8
Azerbaycanlı	51	9,7	62	11,8	34	6,5	199	37,8	181	34,3

(Tablo 11'in devamı)

Ülkeden çıkarılmalarını istememe	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Karasızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kazakistanlı	144	27,3	106	20,1	99	18,8	117	22,2	61	11,6
Afriikalı	169	32,1	112	21,3	104	19,7	98	18,6	44	8,3
Afganistanlı	248	47,1	123	23,3	86	16,3	47	8,9	23	4,4
Türkmenistanlı	139	26,4	107	20,3	99	18,8	113	21,4	69	13,1
Suriyeli	270	51,2	127	24,1	73	13,9	32	6,1	25	4,7
Azerbaycanlı	116	22,0	97	18,4	93	17,6	114	21,6	107	20,3

Tabloya göre, “Ülkemde bir vatandaş olarak kabul etmeye istekli olurum” sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu, tüm milletler için kesinlikle katılmıyorum yanıtını vermiştir. Buna göre, katılımcıların büyük çoğunluğunun hiçbir millete vatandaşlık verilmesini istemediği görülmektedir. Diğer yandan, “Ülkemde ziyaretçi olarak kabul etmeye istekli olurum” sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu yalnızca Suriyeliler için kesinlikle katılmıyorum yanıtını verirken diğer tüm milletler için katılıyorum yanıtını vermiştir. Ortaya çıkan bu sonuca göre, ülkede ziyaretçi olarak dahi istenmeyen tek milletin Suriyeliler olduğu görülmektedir. “Ülkemden çıkarılmalarını istemem” sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu tüm milletler için kesinlikle katılmıyorum yanıtını vermiştir. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğu hiçbir milletin ülke içerisinde kalmasını istememektedir. Genel olarak Türk vatandaşlarının büyük çoğunluğunun, tüm milletler arasında en çok Suriyelilere yönelik olumsuz bir tutuma sahip olduğu, bu sırayı Afganistanlıların takip ettiği görülmektedir.

Bu aşamadan sonra, nitel olarak toplanan verilerin kategoriler bağlamında dağılımları belirlenmiş ve elde edilen bulgular sırasıyla aşağıda yorumlanmıştır.

Katılımcıların günlük hayatlarının nasıl olduğunun anlaşılabilmesi açısından, onlardan kendi ülkelerindeki günlük hayatları ile Türkiye’deki günlük hayatlarını karşılaştırmaları ve burada karşılaştıkları zorlukların neler olduğu hakkında bilgi vermeleri istenmiştir. Katılımcıların çoğunluğu Türkiye’de günlük hayatta dil bilmemekten kaynaklanan sorunlar yaşadığını ve hayat pahalılığından dolayı ekonomik olarak sorunlar yaşadığını dile getirmiştir. Katılımcıların ifadelerine göre, diğer sorunlar arasında, ayrımcılık, geline ülkede daha geniş çevreye sahip olma/sosyal çevre yetersizliği, evrak işlerinin halledilememesi, iklim ve yiyecek farklılığı yer almaktadır. Diğer yandan, katılımcıların büyük bir çoğunluğu günlük hayatlarında herhangi bir kursa gitmezken kursa giden katılımcıların büyük çoğunluğu dil kursuna gitmektedir. Bununla birlikte, resim kursu, masa tenisi kursu, işaret dili kursuna giden katılımcılar da mevcuttur ve katılımcılar genellikle gençlik merkezinin kurslarına katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, katılımcıların büyük çoğunluğu boş zamanlarını halı sahaya giderek/futbol oynayarak, arkadaşlarıyla gezerek, sinemaya giderek/film izleyerek ve kafeye giderek geçirmektedir. Yine, katılımcıların diğer boş zaman etkinlikleri arasında oyun oynama, ders çalışma/kitap okuma, resim yapma, dil pratiği yapma, spor yapma, üniversite topluluklarının etkinliklerine katılma, tercümanlık yapma, çeşitli beceriler kazanmaya çalışma (bilgisayar programları, İngilizce vb. gibi) yer almaktadır. Katılımcıların bunlara ilişkin yanıtlarından bazıları şu şekildedir:

“Kazakistan’da daha büyük daha geniş bir çevreye sahiptim. Günlük hayatım orada daha hareketliydi. Okula gidiyordum, etkinliklerde sunuculuk yapıyordum, satranç kursuna gidiyordum, dershaneye gidiyordum. Burada boş zamanlarımda arkadaşlarla ya da eşimle kafeye gidiyoruz pek başka bir şey yapmıyoruz genelde okul.” (Kazakistanlı1)

“Orada toprak işleri hayvancılık işleri vardı bizim birde okula gidip geliyordum. Böyle geçiyordu günlerim. Türkmenistan ile burasında da bence benzer şeyler var. Pek zorluk yaşamadım. Yaşadığım sıkıntılar kültürel değil de genellikle buradaki evrak işleri göç idaresindeki. Halı sahaya gidiyoruz, kafelere gidiyoruz. Ama Türkmenistan’da daha fazla halı sahaya gidiyorum burada oraya göre az. Türkiye’ye kendim ve arkadaşlarımla desteği ile uyum sağladım. Yoksa bir faaliyete katılmadım ve herhangi bir faaliyet duymadım.” (Türkmenistanlı1)

“Türkçe dil problemi yaşıyorum, çok iyi anlamıyorum.” (Afrikalı3)

“Türkiye’de günlük hayatta bazen para olmadığı için zorluk yaşıyordum ve dil sorunu yaşıyorum. Mesela arkadaşlarımla geziyorum, işe gidiyoruz, film dizi izliyoruz, kuran okuyoruz, kitap okuyoruz, halı sahaya gidiyoruz.” (Suriyeli4)

“Burası ile Afganistan’ı karşılaştıracak olursak orada can güvenliği yok burada var. Bundan dolayı orada dışarıda fazla yürüyemiyordum. Hatta akşam namazından sonra ben hiç çıkmıyordum daha doğrusu burada öyle bir sıkıntı yok... Gençlik merkezinde bazı kurslar oluyor ben orası ile iyiyim kursları bana atıyorlar bende arkadaşlara kendi Afgan arkadaşların olduğu gruplarıma atıyorum.” (Afganistanlı3)

Katılımcılara Türkiye’de herhangi bir dışlanmaya maruz kalıp kalmadıkları sorulduğunda, araştırmaya katılan Suriyeli vatandaşların hepsinin ayrımcılığa/dışlanmaya maruz kaldığı ortaya koyulurken Azerbaycanlı vatandaşların hiçbirinin ayrımcılığa/dışlanmaya maruz kalmadığı belirlenmiştir. Araştırmanın ortaya çıkan bu sonuçları, toplumsal uzaklık ölçeğindeki Türk vatandaşlarının büyük çoğunluğunun, tüm milletler arasında en çok Suriyelilere yönelik olumsuz bir tutuma sahip olduğu ve Azerbaycanlıları toplumsal olarak benimseme düzeylerinin oldukça yüksek olduğu sonuçlarıyla örtüşmektedir. Diğer yandan, araştırmaya katılan Türkmenistanlı vatandaşların yalnızca 1 tanesinin ayrımcılığa maruz kaldığı, Afganistanlı vatandaşların ve Kazakistanlı vatandaşların 2’sinin ayrımcılığa maruz kaldığı, Afrikalı vatandaşlardan ise 1’inin ayrımcılığa maruz kaldığı, bir diğerinin ise yalnızca bazı noktalarda ayrımcılığa maruz kaldığı tespit edilmiştir. Suriyeli katılımcıların buna ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Bana git Suriye’de oku, burada ne işin var gibi şeyler söylediler. Ama hastane vb. gibi kurumlara gittiğimde bir ayrımcılık yaşamadım... Türkler bizimle neden konuşmuyor vs. diye geçen gün bir arkadaşım baya üzülmüştü. Türkiye’deki yerel halk tarafından ben Türkiye’ye geledi yıllar oldu ama hala kabul edildiğimizi düşünmüyorum büyük çoğunluk bizi burada istemiyor ve gitmemizi istiyor. Türkiye’deki komşularıyla konuşmuyoruz, tanışmıyoruz. Arkadaşlarımda az, sadece derslerde grup olduğumuzda zorunlu olarak görüşüyoruz, dışarıda oturmuyoruz.” (Suriyeli1)

“İnsanlar bizi dışlıyorlar burada istemiyorlar bunu görüyorum. Sözel saldırılara maruz kaldım Gaziantep’te siz Suriyelisiniz terk edin burayı vs. çok söylediler bana. Yerel halk bizi kabul etmiyor...” (Suriyeli2)

“Hastane vb. gibi kurumlarda ayrımcılığa uğramadım, kurumlara çok rahat erişim sağlayabiliyorum. Türkiye’de günlük hayatta çok fazla ırkçılıkla karşılaşıyorum. Gaziantep’te çalışırken tatlı satıyordum bir kadın fiyat sordu ve yardım ederken eşi benim Suriyeli olduğumu fark edince karısını çağırıp bu kişi Suriyeli almıyoruz deyip uzaklaştılar. Ayrımcılığa maruz kalma sebebinin daha çok geldiğim yerle alakalı olduğunu ve diğer hemşerilerimin yaptığı kötü

davranışlardan dolayı olduğunu düşünüyorum... Türkiye’de çok arkadaşım oldu ve çok nazik ve kibarlar özellikle yurttakiler.” (Suriyeli3)

Suriyeli vatandaşların vermiş oldukları yanıtlara göre, sağlık, eğitim vb. gibi kurumlarda bir ayrımcılığa maruz kalmadıkları, fakat günlük hayatta Türk vatandaşları tarafından ayrımcılığa maruz kaldıkları ortaya koyulmuştur. Diğer yandan kimi Suriyeli vatandaş yerel halk tarafından kabul edildiğini ve Türklerle arkadaşlık kurabildiğini söylerken kimisi de yerel halk tarafından benimsenmediğini ve Türklerle arkadaşlık kuramadığını dile getirmiştir. Afganistanlı katılımcıların bazı görüşleri ise şu şekildedir:

“Hastane vb. gibi kurumlarda bir ayrımcılık yaşamadım. Ayrımcılığı, Uşak’ta değil de İstanbul’da yaşadım. Çalıştığım yerde de Afganistanlı olduğum için bana farklı davranıldığını fark ettim neden böyle davranıldığını sordum ve tartışma çıkmıştı aramızda. Türkiye’de yerel halk tarafından tam olarak kabul edildiğimi düşünmüyorum. Türk halkı eskiden ilk geldiğimde böyle değildi ama son zamanlarda Afganlı sayısının artması ve bazı tatsız durumların yaşanmasından dolayı bizi istemiyorlar. Ayrıca, Türk arkadaşlarım var beraber halı sahaya gidiyoruz okulda oturuyoruz aramız iyi.” (Afganistanlı1)

“Hastane vb. gibi kurumlarda bazen ayrımcılığa maruz kalıyorum tabii ki, yardımcı olmuyorlar. Türk vatandaşları tarafından da bazı yerlerde maruz kalıyorum, bana neden geldiniz, neden ülkenize dönmüyorsunuz gibi sorular soruyorlar. Fakat yine de çok fazla Türk arkadaşım var ve çok sosyalim. Ama başlarda Afgan olduğum için zorlandım.” (Afganistanlı2)

Afganistanlı vatandaşların vermiş oldukları yanıtlara göre, kimi katılımcının sağlık, eğitim vb. gibi kurumlarda ayrımcılığa maruz kaldığı, yine kimi katılımcının Türk vatandaşları tarafından ayrımcılığa maruz kaldığı belirlenmiştir. Diğer yandan bazı katılımcıların, önceden yerel halk tarafından benimsenirken Türkiye’de Afgan nüfusunun artması ve bazı olumsuz durumların yaşanması nedeniyle şu anda benimsenmediğini dile getirdiği görülmüştür. Buna rağmen, Afganistanlı katılımcıların tümü, Türk vatandaşlarıyla oldukça iyi ilişkiler kurduğunu ifade etmiştir. Afrikalı katılımcıların bazı görüşleri ise şu şekildedir:

“Arkadaşlık çok rahat kurdum memnunum. İlişkilerim iyi çok samimi ve yardımcılar.” (Afrikalı1)

“Daha önce Ziraat Bankasına gittim. Kart almak istiyordum Türkçeyi iyi bilmediğim için beni kovmaya kalktılar.” (Afrikalı2)

“Hizmetlere rahat erişiyorum. Yine her ülkede olabilir tabii ama Türk vatandaşları tarafından ayrımcılığa maruz kaldım. İstanbul’da bir saldırıya uğradım. İşten dönerken, güvercin vardı elimde, tanımadığım insanlar tarafından kutuda ne olduğuna dair durduruldum. Bomba zannettiler. Biraz kavga ettik, fiziksel bir kavgaydı. Polis geldi sonra, çözüldü. Büyütülecek bir şey değil. Yine bir Çadlı arkadaşım metroda bıçaklandı.” (Afrikalı4)

Afrikalı vatandaşların vermiş oldukları yanıtlara göre, sağlık, eğitim vb. gibi kurumlarda bir ayrımcılığa maruz kalmadıkları, günlük hayatta bazılarının Türk vatandaşları tarafından ayrımcılığa maruz kaldığı ortaya konmuştur. Diğer yandan, yalnızca bir kişi yerel halk tarafından benimsenmelerinin koşullara göre değiştiğini söylerken diğer katılımcıların hepsi yerel halk tarafından benimsendiğini ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılar, Türk vatandaşlarıyla arkadaşlık kurabildiklerini belirtirken yalnızca bir kişi dil bilmemekten dolayı Türklerle arkadaşlık kuramadığını söylemiştir. Azerbaycanlı katılımcıların bazı görüşleri ise şu şekildedir:

“Ben Türkiye’de hiçbir zaman ayrımcılık vs. ile karşılaşmadım, hatta Azerbaycanlı olduğumu duyunca bana daha bir yakın davrananlar çok oluyor. Arkadaşlarım da hemen beni içlerine aldılar bir sürü Türk, Kazak, Kırgız arkadaşım var burada. Türkiye’deki yerel halk tarafından kesinlikle kabul ediliyoruz. Çalışma hayatımda, okul hayatımda hep olumlu tepkiler aldım. Mesela patronum Türk’tü bana çalışırken kasayı emanet ederdi güvenirdi. Türklerle arkadaşlık olarak da komşularımızla karşılıklı çaya yemeğe gidip geliyoruz. Ben evde kaldığım için birçok yurtta kalan Türk arkadaşım misafirlğe geliyor bende kalıyorlar iyiyim herkesle.” (Azerbaycanlı1)

“İyi gözle bakıldığımızı söyleyebilirim. Daha üst tutulduk. Yabancı olduğumuz için daha çok üzerimize düşüp daha çok yakınlık kurmaya çalışıyorlardı. Türkçemizin biraz daha zayıf olduğunu düşünerek bir şey anlatırken vs. daha fazla anlamamızı sağlamaya yönelik davranıyorlardı. Türk vatandaşları tarafından ayrımcılığa maruz kalmadım. Yabancı gibi hissetmiyorum. Hiçbir Azerbaycan vatandaşının yabancılık hissettiğini düşünmüyorum.” (Azerbaycanlı4)

Azerbaycanlı vatandaşların vermiş oldukları yanıtlara göre, sağlık, eğitim vb. gibi kurumlarda bir ayrımcılığa maruz kalmadıkları, aynı şekilde günlük hayatta Türk vatandaşları tarafından herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadıkları, yerel halk tarafından benimsedikleri ortaya koyulmuştur. Kazakistanlı katılımcıların bazı görüşleri ise şu şekildedir:

“Türk vatandaşları tarafından ayrımcılığa maruz kalmadım. Bence sebebi bizi kardeş görmeleri.” (Kazakistanlı1)

“Türkiye’de günlük hayatımda karşılaşmış olduğum zorluk ayrımcılık. Sırf yabancı olduğum için ilk başta sınıf arkadaşlarım bana eziyet ediyordu. Bir kız vardı özellikle. Siz yabancısınız, okumaya geldiniz, okuyun ve okul bittikten sonra ülkenize dönün diye açıkça söylemişti... Bir de yabancı olduğum için alışverişte fiyatı fazla söyleyen oldu. Böyle durumla çok karşılaşıyorum. Türkiye’den yavaşça nefret etmeye başlıyorum. Fakat ev sahibim çok iyi bir insan. Kurumlarda da ayrımcılığa uğramadım.” (Kazakistanlı3)

Kazakistanlı vatandaşların vermiş oldukları yanıtlara göre, bazılarının Türk vatandaşları tarafından ayrımcılığa maruz kaldığı, buna rağmen tümünün yerel halk tarafından benimsendiğini düşündüğü ve Türk arkadaşlarının olduğu ortaya koyulmuştur. Türkmenistanlı katılımcıların bazı görüşleri ise şu şekildedir:

“Burası çok iyi herkes bana Türkmen kardeşim diye hitap ediyor bende bundan çok memnunum. Bende buradaki herkesi kardeşim olarak görüyorum. Birçok arkadaşım var burada. Komşulara gidiyoruz bazen onlar geliyor.” (Türkmenistanlı1)

“Türkiye’deki yerel halk tarafından kabul edilmediğimi düşünüyorum, sahiplendiler ama hep içlerinde bana karşı şüphe duyduklarını istemsizce belli ediyorlar.” (Türkmenistanlı2)

Türkmenistanlı vatandaşların vermiş oldukları yanıtlara göre, sağlık, eğitim vb. gibi kurumlarda bir ayrımcılığa maruz kalmadıkları, günlük hayatta yalnızca birisinin Türk vatandaşları tarafından ayrımcılığa maruz kaldığı, tümünün yerel halk tarafından kabul edildiği, Türklerle arkadaşlık kurdukları, fakat kimisinin yakın arkadaşlık kurmadığı ortaya koyulmuştur.

Bunlarla birlikte, katılımcılardan kendi ülkelerindeki kültürel dokuyla Türkiye’deki kültürel dokuyu karşılaştırmaları ve burada kültürel olarak karşılaştıkları zorlukların neler olduğu ve buraya uyum süreçlerinin nasıl olduğu hakkında bilgi vermeleri istenmiştir.

“Bizim kültürümüz buraya göre oldukça farklı. Kıyafetlerimiz farklı, sokaklar farklı, yemekler farklı... 10 yıl geçti hala uyum sağlayamadım Türkiye’ye. Bence bunun sebebi ben değilim, ilk ay buraya geldiğimde kimse benimle konuşmadı. Böyle olunca Türkiye’ye alışmam mümkün değil. Türk kültürünü gözlemlediğim kadarıyla öğrendim düğünleri, yemekleri dilini falan. Türkiye’de asimile olmadım bence, çünkü Türk vatandaşları ile çok iletişim kuramıyorum. Türkiye’de yaşamaktan memnunum çünkü orada savaş var. Burada okula gidebiliyorum, dışarı çıkabiliyorum. Orada bunlar yok. Savaş biterse Suriye’ye dönmek isterim.” (Suriyeli1)

“Çok farklılıklar olduğunu düşünmüyorum. Tabii ki yemek ve giyimde farklılıklar vardı ama Türkiye’ye alıştım. Kültürlerimiz benziyor ve burası daha özgür bir ülke. Daha özgürüm ve daha rahat yaşıyorum. Türkiye’den çok memnun kaldım. Türkçeyi öğrenmiş oldum. Türkiye’de ikamet verilirse kalmayı düşünüyorum kesinlikle.” (Suriyeli3)

Suriyeli vatandaşların vermiş oldukları yanıtlara göre, bazılarının kültürel farkların çok fazla olduğunu söylediği, çoğunluğunun Türk toplumuna uyum sağladığı, bazılarının kendisinin asimile olduğunu düşündüğü, bazısının da Türkiye’den gitmek istediği ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda, Suriyeli vatandaşların her ne kadar ayrımcılık yaşasalar da Türkiye toplumuna uyum sağlamış olmalarının dikkat çekici olduğu söylenebilir. Afganistanlı katılımcıların bazı görüşleri ise şu şekildedir:

“Buraya geldiğimde en çok dilde zorlandım. Kıyafetlerimizde farklı ben buraya göre giyiniyorum. Burada kendi kültürümüzdeki kıyafetleri giyemiyorum, yemekleri yapamıyorum. Bu asimile olmak mı bilmiyorum ama ben bir sorun olmasın, dışlanmayayım diye Afgan kıyafetleri giymiyorum. Başkalarının bana farklı bakmasını istemiyorum. Ama buraya alıştım, uyum sağladım artık diyebilirim. Başlangıçta zorluk yaşadım ama şu an her şey iyi. Burada beklentimin üzerinde bir şeyle karşılaştım her konuda. Buradan oldukça memnunum ama yaşamaya devam etmeyi düşünmüyorum. Ailem her şeyim orada.” (Afganistanlı1)

“Orada son 5 yıldır Taliban hükümeti iyice ele geçirdikten sonra dışarı dahi çıkamaz olduk. O yüzden Afganistan’da etkinlik yapamıyorduk burada yapabiliyoruz. Topluluğumuz ile kültürümüzü burada yaşatmaya çalışıyoruz. Kültürümüzü burada rahat yaşatabiliyoruz özellikle üniversitede.” (Afganistanlı3)

Afganistanlı vatandaşların vermiş oldukları yanıtlara göre, tümünün kendine özgü Afgan kıyafetlerini giyemediği için zorlandığı, bazılarının yemeklerdeki farklılıklardan kaynaklı olarak zorlandığı, bazılarının da dil bilmemekten dolayı zorlandığı ortaya koyulmuştur. Buna rağmen, katılımcıların tümünün Türkiye’de yaşamaya uyum sağlamış olduğu ve kendilerinin asimile olduğunu düşünmedikleri belirlenmiştir. Afrikalı katılımcıların bazı görüşleri ise şu şekildedir:

“Orada giyim-kuşam daha rahattı, orada ceketini sadece yağmur yağarken giyiyordum. Konuşma olarak zorluk çektim. Buradan çok farklıydık. Zorluk çekmiyorum kültürümü yaşatabiliyorum. Müslümanlığımı çok rahat yaşıyorum. Türkiye’de yaşamaktan çok memnunum ve burada kalmak isterim ama memleketim orası olduğu ve zorunda olduğum için oraya dönmem gerekiyor.” (Afrikalı1)

“Düğünleri, dilleri, giyimleri, çaylar, yemekler farklı, ilk başta yemekleri yiyemiyordum. Somali’deki yemekler daha güzel. Orada helva ve benzeri değişik yemekler var, kıyafetler değişik. Yemek ve kıyafetlere çok uyum sağlayamadım. Fakat yöresel kıyafetlerimi giyebiliyorum. Somali’de yaptığım her şeyi burada yapabiliyorum.” (Afrikalı2)

Afrikalı vatandaşların vermiş oldukları yanıtlara göre, çoğunluğunun giyim-kuşam konusunda zorlandığı, bazılarının dil bilmemekten dolayı zorlandığı, bazılarının yemeklerdeki farklılıktan kaynaklı zorlandığı görülmüştür. Bazı katılımcılar Afrika’da yaptığı her şeyi, Türkiye’de de yapabildiğini, bu konuda herhangi bir zorluk çekmediğini ifade etmiştir. Yine katılımcıların çoğunluğunun Türkiye’ye

uyum sağladığı ve Türkiye'de kalmak istediğini belirttiği, hiçbir katılımcının asimile olduğunu düşünmediği ortaya koyulmuştur. Azerbaycanlı katılımcıların bazı görüşleri ise şu şekildedir:

“Bence Türkiye ve Azerbaycan hep de söylendiği gibi iki devlet tek millet. Ahlaki kültürel açıdan çok benzeriz hatta aynıyız bile diyebilirim. O yüzden çok kolay ve iyi bir şekilde uyum sağladım. Türkiye'yi çok sevdim üç senede ve artık buradaki samimi olduğum arkadaş sayısı Azerbaycan'dan daha fazla, oldukça memnunum ve geçen ay Türk vatandaşlığına başvurduğum. Kabul olacağını düşünüyorum ve yaşamaya devam etmeyi düşünüyorum.” (Azerbaycanlı1)

“Bana çoğu şey benzer geliyor. Bayramlar yakın, yemekler yakın veya dil yakın. Pek zorluk yaşamadım. Uyum sürecim kolay ve çabuk oldu.” (Azerbaycanlı2)

Azerbaycanlı vatandaşların vermiş oldukları yanıtlara göre, kültürel olarak zorluk yaşamadıkları, tümünün Türkiye'de yaşamaya uyum sağladığı ve asimile olduğunu düşünmediği görülmüştür. Bazı katılımcılar Azerbaycan'da yaptığı her şeyi, Türkiye'de de yapabildiğini, bu konuda herhangi bir zorluk çekmediğini ifade etmiştir. Diğer milletlere kıyasla Azerbaycanlıların, Azerbaycan dili ve Türk dili birbirine benzediği için dil farklılığından kaynaklı sorunlar yaşamadığı görülmektedir. Kazakistanlı katılımcıların bazı görüşleri ise şu şekildedir:

“Bence kültürümüz çok benzer. Zaten tercih sebeplerimden birisi de bu benzerlik kardeşlik duygusu. Yemeklerimiz biraz farklı ve çoğu şeyde bu küçük farklılık dışında her şey aynı. Başta dil biraz karıştıktı onu da hemen çözdüm. Başkada bir uyum sorunu yaşamadım. Burada olmaktan memnunum ve yaşamaya devam etmek istiyorum.” (Kazakistanlı1)

“Türkiye'yi sevmemdim. Kültürel olarak alıştım ama...” (Kazakistanlı3)

Kazakistanlı vatandaşların vermiş oldukları yanıtlara göre, tümünün Türkiye toplumuna uyum sağladığı, fakat çoğunluğunun Türkiye'den gitmek istediği, burada yaşamak istemedikleri ortaya koyulmuştur. Türkmenistanlı katılımcıların bazı görüşleri ise şu şekildedir:

“Yemeklerimiz, kıyafetlerimiz ve genel olarak kültürümüz bence benzer. Bu yüzden kolay uyum sağladım... Asimile olmak diye bir şey olmaz bence bizim aramızda, kültürümüz benzer. Burası bizim için farklı bir kültür farklı bir medeniyet değil. Komşumuza gelmiş gibi hissediyorum kendimi. Kültürel değerlerimiz, dilimiz, dinimiz aynı. Buradan çok memnunum. Burada yaşamaya devam etmek isterim mümkün olursa.” (Türkmenistanlı1)

“Bizim yemeklerimiz at eti vs. Milli kıyafetlerimiz var, onlar farklı. Azerbaycan'da yapamadığımı burada yapıyorum... Burada yapamadığım yok. Kültürümü yaşatma konusunda zorluk yaşamıyorum. Fakat Türkiye'de yaşamaktan çok memnun değilim. İdare eder. Rusya'da yaşamak isterim.” (Türkmenistanlı3)

Türkmenistanlı vatandaşların vermiş oldukları yanıtlara göre, tümünün Türkiye toplumuna uyum sağladığı, hatta bazılarının Azerbaycan'da yapamadığı şeyleri, Türkiye'de yapabildiği ortaya koyulmuştur.

4. TARTIŞMA

Bu araştırmanın nicel analizlerle elde edilen sonuçlarına göre, katılımcıların, Bogardus toplumsal uzaklık ölçeğindeki sorulara verdikleri yanıtlarda birtakım değişiklikler olmakla birlikte, genellikle Kazakistanlı, Türkmenistanlı ve Azerbaycanlı milletlere daha olumlu, Afganistanlı ve Suriyelilere ise olumsuz yönde bakıldığı görülmektedir. Nitekim Erdoğan'ın (2019) Türk toplumunun

Suriyelilere yönelik toplumsal uzaklığının var olup olmadığını araştırdığı çalışmasında da katılımcıların Suriyelilere karşı toplumsal uzaklığının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde Erdoğan ve Aker'in (2023) Şanlıurfa'daki bölge halkının Suriyelilere yönelik toplumsal uzaklık algısını inceledikleri araştırmasında, katılımcıların çoğunun işsizlik oranının Suriyeli göçmenler nedeniyle arttığına inandığı, aynı şekilde sağlık sisteminin ve hastanelerin Suriyeli göçmenler nedeniyle kötüleştiğini düşündüğü ortaya koyulmuştur. Bununla birlikte Şanlıurfa'da sayıları oldukça fazla olan Suriyeli göçmenlere yönelik sosyal mesafenin temel dayanağının suç ve toplumsal karışıklığın (Suriyelilerle birlikte yaşama ve Suriyelilerden zarar görme kaygısı), sosyal düzensizliğin ve entegrasyon sorunlarının artacağı kaygısından kaynaklandığı belirlenmiştir. Aktaş ve Aksakal'ın (2021) Afgan göçmenlere yönelik tutum ve algıları belirlemeye çalıştıkları çalışmada da katılımcıların çoğunluğunun Afganların suç oranlarını artırdığını, kültürel ve dilsel özelliklerinin ülke bütünlüğünü olumsuz yönde etkilediğini, Afgan kadınların gayriresmi evliliklere zemin hazırlayarak aile kurumuna zarar verdiğini düşündüğü belirlenmiş, Afgan göçmenlere yönelik sosyal dışlanma ve ayrımcılığa yönelik tutumun ön planda olduğu görülmüştür. Aynı şekilde Şengül'ün (2022) üniversite öğrencilerinin göçmenlere yönelik tutumlarını incelediği araştırmasında üniversite öğrencilerinin göçmenlerden rahatsızlık duyduğu, en çok rahatsızlık duydukları göçmenlerin ise sırasıyla Afgan, Suriye, Irak ve İran'dan gelenlerden oluştuğu sonucu ortaya konmuştur.

Ortaya konulan bu sonuçlarda da görüldüğü üzere, toplumsal kabul noktasında Türk devletlerinin diğer devletlere kıyasla daha iyi bir konumda olduğu söylenebilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları Kazakistan, Türkmenistan ve Azerbaycan gibi ortak ırka, tarihi geçmişe ve kültüre sahip olduğu Türk devletlerini pek çok konuda daha yakın hissetmekte ve benimsemektedir.

Araştırmanın nitel analizlerle elde edilen sonuçlarına göre ise, katılımcıların çoğunluğunun Türkiye'de günlük hayatta dil bilmemekten kaynaklanan sorunlar yaşadığı ve hayat pahalılığından dolayı ekonomik olarak sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Yine, katılımcıların ifadelerine göre, diğer sorunlar arasında, ayrımcılık, gelinen ülkede daha geniş çevreye sahip olma/sosyal çevre yetersizliği, evrak işlerinin halledilememesi, iklim ve yiyecek farklılığının yer aldığı görülmüştür. Nitekim Türki devletlerden gelenlerin diğer devletlere göre bu sorunları daha az ve daha kısa süre boyunca yaşadığı hatta bazılarının bu sorunlarla hiç karşılaşmadığı tespit edilmiştir. Göçmenlerin yaşadıkları sorunlarla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında Kan ve Köroğlu'nun (2022) Afgan gençlerle yapmış olduğu çalışmada da katılımcıların en önemli sorununun dil bilmemek olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada katılımcıların Türkiye'ye geldikten sonra sosyal hayatlarının değiştiği ve sosyal çevrelerinin sınırlandığı ortaya konmuştur. Yine Çapar Parsıoğlu'nun (2020) Suriyelilerle yapmış olduğu çalışmada katılımcıların sosyoekonomik durumlarının çok kötü olduğunu ortaya koyması, göçle gelen bireylerin ekonomik olarak sorunlar yaşadığını desteklemektedir. Ersoy ve Turan'ın (2019) sığınmacı ve göçmen öğrencilerle yaptığı çalışmada ise sığınmacı ve göçmen öğrencilerin okullarda öğretmenleri ve arkadaşları tarafından ayrımcılığa maruz kaldıkları görülmüştür. Yapılan çalışmalarda da görüldüğü gibi

dil bilmemek, ekonomik sorunlar ve ayrımcılık ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte alanyazın incelendiğinde Türki devletlerin dâhil edildiği herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

5. SONUÇ

Bu araştırmanın nicel analizlerle elde edilen sonuçlarına göre, katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarının cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek ve yaşanan bölge değişkenine göre istatistiksel olarak farklılaştığı ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, kadın katılımcıların, 18-30 yaş grubuna mensup katılımcıların, bekâr katılımcıların, lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların, öğrencilerin ve İç Anadolu bölgesinde yaşayan katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarının diğer gruplardaki katılımcıların toplumsal uzaklık puanlarından daha yüksek olduğu, bu gruplardaki katılımcıların farklı milletten bireyleri toplumsal bakımdan daha fazla benimsedikleri ortaya konulmuştur. Diğer yandan katılımcıların, Bogardus toplumsal uzaklık ölçeğindeki sorulara verdikleri yanıtlarda birtakım değişiklikler olmakla birlikte, genellikle Kazakistanlı, Türkmenistanlı ve Azerbaycanlı milletlere daha olumlu, Afganistanlı ve Suriyelilere ise olumsuz yönde bakıldığı görülmektedir.

Araştırmanın nitel analizlerle elde edilen sonuçlarına göre ise, katılımcıların çoğunluğunun Türkiye'de günlük hayatta dil bilmemekten kaynaklanan sorunlar yaşadığı ve hayat pahalılığından dolayı ekonomik olarak sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Yine, katılımcıların ifadelerine göre, diğer sorunlar arasında, ayrımcılık, gelinen ülkede daha geniş çevreye sahip olma/sosyal çevre yetersizliği, evrak işlerinin halledilememesi, iklim ve yiyecek farklılığının yer aldığı görülmüştür. Nitekim Türki devletlerden gelenlerin diğer devletlere göre bu sorunları daha az ve daha kısa süre boyunca yaşadığı hatta bazılarının bu sorunlarla hiç karşılaşmadığı tespit edilmiştir. Diğer yandan, katılımcıların vermiş oldukları yanıtlara göre, bazı milletlerden katılımcıların kültürel olarak zorluk yaşadığı, buna rağmen tüm milletlerin Türkiye'de yaşamaya uyum sağlamış olduğu ortaya konmuştur.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2019). *Göç sosyolojisi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akkaş, İ., & Aksakal, İ. (2021). Afgan göçmenlere yönelik tutum ve algıların sosyolojik analizi: Erzincan örneği. *Sosyolojik Bağlam*, 2(3), 41-54.
<https://doi.org/10.52108/2757-5942.2.3.3>
- Avcı, N. (2013). Toplumsal uzaklık bağlamında Batı Anadolu'ya göçle yerleşmiş Kürtler üzerine bir araştırma (Manisa ili örneği). *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 151-170.
- Castles, S., & Miller, J. M. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. (B.U. Bal, & İ. Akbulut, Çev.). İstanbul: Bilgi Üniversitesi.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2020). *Karma yöntem araştırmaları: Tasarımı ve yürütülmesi*. (Y. Dede, & S. B. Demir, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, J.W. (2006, May). *Understanding mixed methods research*.
https://www.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/10981_Chapter_1.pdf
- Çapar Parsiloğlu, Ş. (2020). *Suriyeli mültecilerin sosyo-ekonomik durumları: Kahramanmaraş örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Çetiner, S., & Günay, E. (2021). Uluslararası göçün sosyo-kültürel etkilerinin değerlendirilmesi: Türkiye örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(47), 1-21.
- Erdoğan, H. (2019). *Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere bakış açısının toplumsal uzaklık bağlamında incelenmesi: Sakarya ili örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Erdoğan, M. M., & Aker, D. Y. (2023). Beyond the social distance and cultural similarities: Turkish citizens and Syrians in Şanlıurfa. *Migration and Diversity*, 2(1), 1-13.
<https://doi.org/10.33182/md.v2i1.2964>
- Ersoy, A. F., & Turan, N. (2019). Sığınmacı ve göçmen öğrencilerde sosyal dışlanma ve çeteleşme. *Third Sector Social Economic Review*, 54(2), 828-840. doi: 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.19.05.1103
- Faris, R. E. (1967). *Chicago sociology: 1920–1932*. Chandler.
- Fedor, C. G. (2023). The perceived social distance in a traditional multi-confessional community. *Revista de Cercetare și Intervenție Socială*, 80, 161-171.
- Gürkaynak, Ç. E. (2012). “Toplumsal temas: önyargı ve ayrımcılığı önlemek için bir sosyal değişim aracı olarak kullanılabilir mi?”. Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Hoşgörür, V. (1997). Bogardus, Guttman ve Likert ölçekleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10(1), 346-357.
- Igundunasse, A. (2017, August). *Dimensionality of the social distance scale as a measure of intergroup prejudice*. https://www.researchgate.net/profile/Alex-Igundunasse2/publication/321326852_Dimensionality_of_the_Social_Distance_Scale_as_a_Measure_of_Intergroup_Prejudice/links/60bf3f45a6fdcc22eae9352f/Dimensionality-of-the-Social-Distance-Scale-as-a-Measure-of-Intergroup-Prejudice-1-20
- İç İşleri Bakanlığı, Göç İdaresi Başkanlığı (GİB). (2022). <https://www.goc.gov.tr/on-ucuncu-goc-kurulu-toplantisi-icisleri-bakanimiz-suleyman-soylu-baskanliginda-gerceklestirildi>.

- Kan, İ. (2022). *Çokkültürcü sosyal hizmet perspektifinden göç ve kültürel karşılaşma: Uşak'ta yaşayan Afganistan uyruklu gençler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi.
- Kan, İ., & Köroğlu, C. Z. (2022). Çokkültürcü sosyal hizmet perspektifinden Afgan gençlerin kültürel sorunları: Uşak İli örneği. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 40-65.
- Karlı, B. (2013). Toplumsal birlikliliklerde öncelikler: Kabullenme ve dışlanmanın sosyo-psikolojik temelleri (Alevilik-Sünnilik örneği). *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 99-136.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*. (O. Akınhay, & D. Kömürcü, Çev.). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Michalikova, N., & Yang, P. Q. (2011). Social distances of whites to racial or ethnic minorities. *Ethnic Studies Review*, 34(1), 21-44.
<https://doi.org/10.1525/esr.2011.34.1.21>
- Özkul, O. (2015). Türk kimliğini oluşturan ortak kültürel değerler. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 4(8), 166-185.
- Parker, R. E. (1924). The concept of social distance as applied to the study of racial attitudes and racial relations. *Journal of Applied Sociology*, 8, 339-343.
- Şan, M. K., & Akyiğit H. (2021). Göç kimlik ve aidiyet: Amerika'da yaşayan Türkler örneği. *Bilig*, (97), 137-175. <https://doi.org/10.12995/bilig.9706>
- Şengül, F. N. (2022). Türkiye'de yaşayan göçmenlere yönelik tutumlar: Üniversite öğrencileri örneği. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 5(2), 120-140.
<https://doi.org/10.38004/sobad.1145410>
- United Nations (UN). (2022). *International migration review forum 2022 New York*.
<https://www.un.org/en/migration2022/global-compact-for-migration>
- Wark, C., & Galliher, J. F. (2007). Emory Bogardus and the origins of the social distance scale. *The American Sociologist*, 38, 383-395. <https://doi.org/10.1007/s12108-007-9023-9>
- Yıldırım alp, S., & Erdoğan, H. (2019) Suriyelilere bakış açısının toplumsal uzaklık bağlamında incelenmesi: Sakarya ili örneği. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 343-363.